

Celjske Slovenske Novine.

Vrednik: Profesor Valentin Koušek. —

Tate novine pridejo vsako Sredo na svetlo: Cena za četrtičko leta 40 kr., Po pošti 50 kr. sr.

Nro. 5.

26. maliga serpana 1918.

Fogted na Dunajske reči.

Polovica leta 1848 je pretékla in mi smo v tem kratkim času cil dosegli, kateriga poprej narodi v več ko 33. let niso mogli doseči. V mescu Svíčanu so bili narodi evropskih dežel [razen Anglijanov] že nedorašne sirote pod ojstrin in nevsmljenim oskerbnístvu svojih vladarjev; pa glejte! štíri tedni poznej so stali v hrabri samosvojesti odrasli in so bili gospodje svojih poprejšnih tedsosrednih zatiravcov!

13 dan Sušca je bil rojstva god avstrijskiga polka; do tistihmal smo mi narodi avstrijske deriave le podložniki bili, prebivavci lepe dežele, pa duh, ki narod naredi, še ni živel. Dunajsko vsučiliše ga je zbudilo, ga je na svet poklicalo; óno je reklo, in prebivavci Avstrije so čutili, da no narod, in so vred čutili zatiranje, katiro jih je jezero let težilo. Naroda ni potreba, ko čutili in voljo imeti, in kar ga je težilo, ni več. Takó smo rozlomili 15. Sušca sramotne verige [ketine], na katere so pogumni narodi pod svetim imenam postav perkovani bili. Bila je postava, nobeno tožbo razglasiti, pravico pa zatajiti, — tiskarna svobodnost jo je razbila. Bila je postava prepovedajoč sam sebe varovati, ampak v vsih pergodkih varstvu slepovbogajočih vojakov se izročiti, — narodna straža jo je razbila. Bila je postava slepiga podložca pod svojovolno oblast neomejeniga vladarstva, — konstitucija jo je razbila. Pri vsem tem so pa ludstvu vender lastuina in občinski blagor sveti ostali.

Visokorojeni gospodje, grofi in knezi, hi so dexdaj mislili, da ludstvo ni ko derdol, so menili, da veliki dvoji Sušca niso ko obvezavceje polka, ko krpeta šala, bili,

zakaj 25. maligatravna so konstitucijo atj ustavo naredili, pa tako, kakšna bi se le njim bila koristna skazala, ludstvo pa si bi bilo moglo usta obrisati. Ludstvo je pa 15. velkigatravna pokazalo, da v téj reči nobeno šalo ne zastopi. Zaničilo je ustavo, katira bi bila visokim grofam in knezama posebno kamro dala, v katiri bi neopotikama ludje za svoje služabnike vterdili, zvrtače vse naredbe, katere si je narod po svoji potrebi sam sebi opraviti pravico imel. V téj kamri žlahtnikov bi bila po tem takim čespolovica žlahtne oblasti [Aristokratije] sedela, lepo lepo po starih ravнала in narode zatirala.

Ker so tedaj 15. velkigatravna žlahtniki omagali, in Cesar le Eno kamro, in volitev brez cenitve narejeno, oblabil, so se masili ter Cesarja odpelali. In našiga straha čes to so hotli dohitvo poteguiti, ter so Dunajčanam zastopiti dali, če le vse pridobitne ustave zopet hučejejo opustiti, bodo tudi Cesar nazaj prišli.

Hotli so tedaj prvič akademijko kardo delo razdružiti, potlej narodno stražo, potlej pa bi bile oblave 15. sušca zaverzene in poslednič bi Cesar z svojo kamarillo bili na Dunaj nazaj prišli. Dunajsko ludstvo je pa 26. velkigatravna pokazalo, da svojiga Cesarja lubi, pa tudi da lubi svobodo, in da huče obadva za se obderčati. Torej ker Cesar, po bolehnosti zaderžani, niso mogli sam priditi, so mogli Nadvojvoda Joana ko namestnika poslati.

Pa ne samo Dunajčani, tudi vsi drugi narodi vstajajo, ter se za narodnost, ónagaj jezik in vstavno svobodnost potogujejo. Ze je kri tekla in grozovitne reči so se pergodile. Vse terjanje narodov mora deriavni Dunajski zbor takó dopolniti, da pribožnič

ne bó več kri prelita. To je pa težavna naloga, pa si nemogoče jo spolniti. Naj se veliki zbor na mesto postavi, na katerim bi vsi različni narodi radi stali, to je, na mesto demokracije [vstavne narodovladije.] De ga bodo vsi razumeli, naj le v enim jeziku govori, kteriga vsi narodi vmejo, to je, v jeziku prave in resnične svobode. V svobodi je mir! Naj bo tedaj derjavna vstava tajisti primerjena, potemle bodo odročeni narodi mirno med seboj prebivali, in vsé narodnosti si bodo ko prosti bratje roke podale.

J. Š.

Oglas noviga ministerstva.

V nar težavnijem času našiga mladiga, svobodniga derjavcaga življenja stopi ministerstvo na vrh vlade, ino svojo prvo dolžnost spozna, odkrito ino serčno podloge oznaniti, ktere njega bodo v svojih opravah vodile.

Ono hoče stanovitno vstavno-ludstno samovlado vpelati in okrepčati na podlogi postavno izrečene občinske vole, ker je prepričano, da je le tedej vlada mogočna, či v ludstvu korenini; le tako se bude dala derjava breanehanja v ravntju obderžati. Ker ministerstvo misli, da se žele in potrebe domovine pred vsem v okrepčanju že zadoblene svobode edinijo, se zanese, da bo, podpirano skoz zavpanje in perpmoč vsih perjavlov postavniga ravntija, zamoglo, pravice ludstva in trona zuper vse periske ohraniti.

Da bi pa svoboda močna postala, mora zudi vlada močna biti. Ministerstvo bo ludstvu per vseh pravičnih želah in pravičnim tirjanju roke podalo, pa obenim tudi jasno pove, da si ne pusti po nobeni ceni kaj odsiliti, kar bi po njegovim prepričanju svobodi ino koristu derjave ne bilo permerjeno; poleg tega spozna svojo sveto dolžnost, na tenko očitne žele ludstvo prevdariti. Ministerstvo popoluama spozna, da je treba blagoslove vstavne svobode po vseh derjavnih dečelah ob enim velavue narediti, ino zatega volo je tudi ena njegovih prvih oprav, vse k temu konca potrebne ravnale z vso možjo vpelati.

Ravno tako je ministerstvo popoluama prepričano, da mora Austria, ki je čevaju na mejci eurapejskiga omikanja v jutrovim, velika, močna ino zedinena ostati.

Da pa omišlena velikost in edinost Austrije, v zavozu popoluama zagotovlene derjavne ino narodne svobode, se resnično vstvari, mora ministerstvo, ne le ministerstvo političke, ampak tudi vse obsegajoče vladne prenarodbe biti.

Ker živo občuti, da mora zanaprej nabrovojnja očitnost gospodariti, naj bi se vsaka ograja natočevanja med ludstvom in vladno poderila, — bo vladarstvo per vsih narobnih opravilih derjavnih dečelij popoluama stransko očitnost oskerbelo.

Ministerstvo misli, da se bo veliki namen, kteriga cela domovina od časa svojiga povzdignjenja želi, — kakor tudi blizna zavezava Austrie z Germanjo — le dosežil in vgotovil, če se enake pravice vseh narodov v derjavi spoznajo.

Po tem ravnaaje, misli ministerstvo, da se zna zanesti na pravednost derjavniga zbora. — (Ta oglas noviga ministerstva je na Dunaju vsem ludstviprijatelam po voli bil. —)

Dunaj.

V saboto, 22. maj. serp. so nadvojvoda Joan, namest Cesarja z tem govoram derjavni zbor začeli:

„Od njeg. veličanstva, narmilostivniga ustavniga Cesarja poblasten, ustavo dajavni zbor pričeti (odpreti), izpolnim to veselo dolžnost, Vin pozdravim iz celiga serca Vas, gospodi moji, ki ste poklicani, veliko delo prerorenja domovine doverčati. Vterjenje zadoblene svobode za nas in nača prihodnost tirja, de vi odkrito, samostalno in zedinjeno delate pri odločbi ustave.

Vse narodnosti austrianskiga cesarstva sercu nj. veličanstva enako blizo stoje. V njih svobodnim pobratenju, v popolni enakosti pravice, kakor tudi v ozki zvezi z Nemci najdejo vsi interesi terdno podlaga.

Z žalostjo polne serce nj. veličanstva, de se ni mogel pokazati celi blagoslov v popolu meri, kteriga svobodne naprave, ako se modro živajo, navadno narocam prinašajo. Nj. veličanstvo se vdeleti z živim občutjem pri vseh stiskah svojih ludstev. Kar se vtiče ogerake in prihanih dečela, upati je od pravičnosti njihovih žalnodašnih narodov, de se bodo sednjai prepiri zadovoljivo poravnali.

Vojska na Laškim se se pelja proti svobodi italianskih narodov, temoč ima važai

namen, pri popolnim ohranjenju narodnosti čast avstrijskiga orožja zoper italijanske države obdržati in nar. izmenitni državnne interese obvarovati.

Ker blagovoljni poskus nesrečni razpor mirno poravnati nič izdal ni, leži na naši hrabri armadi, častni mir si pribojevati.

Prijateljske zveze Avstrie z vsemi drugimi državami se niso premesile. Tudi je prijateljska razmera do španskiga kralja čez dolgo časa zopet ustanovljena.

Zavolo poprejšnjega ravnanja z denarji in zavolo zadnjih nenavadnih dogodovčev se denarstvo države v takim stanju znajde, ki posebno naredbe tišja, in ki bodo koj ministerstvo prisililo, potrebne plane in načerte z vsemi skazami predložiti. V poklicu narodovih namestnikov k posvetovanju čez občne interese leži nar. gotoviši poročstvo dušnega in materialnega razvija države.

Nj. veličanstvo sporoči Vam, gospodi moji, in celinu narodu svoj cesarski pozdrav in Vam svojo priserčno blagovoljnost zagotovi.

Ustav - dajavni zbor je pričel.¹⁴

(Slovenija.)

Laška dežela.

Benedek se še niso vdale, pa naša junška armada je vočidel vse bližne okolišine oblegla in tak se da upati, da bo Benedek mesto skratkem permozano, se Avstrie podvrčeti, posebno kir je že tudi med prebivavcam edinost zginovati začela. Slišali smo, da nekaj mestjanov Cesarja Avstrie počeli, drugi pa per Milanih, Piemontskih in Francozih rešenje prosijo. Naši vojaki so z kratkem straže Romanie pod generalam Lichtenstein prestopili, da so mesto Ferrara v stare pravice prevzeli. Welten se z svojoj čerstvoji in boja želnoji trumoj proti Milanu ponikuje, kir se tamkej od dne do dne bolj ubezuje za Cesarstvo eibile. Viširajvoda grof Radecki je v svojih neustrahlivim vojakam per Veroni in je za vsaki boj z rebelskim kralam Sardinie perpravlen. Ou je zadne dni vsih že podverjenih okrogih narodni strazi vse orožje pobral in vse premoženje bogatih Lahov, kateri so od straha domovino zapustili, za Avstrio pospravil. Iz vsaiga tega znamo upati, da bodejo Lah vendar spokorjeni, ker naša armada že zdaj per 100 tausest sinov Avstrie šteje, kateri so vsi perpravljeni za

našega Cesarja in svojiga starega očeta Radecki kri preliti.

Česka dežela.

Obseda Prago je skuz milost? kneza Vindisgraca jenjela. Za državni zbor so Čehi same za svoj narod gorečo vnete moče zvolili, zavolj česar se Nemci precej kisle deržijo.

Ogerska dežela.

Ogri so se bahali brez nehanja z svojjo močjo vse Slavjane pod svojim ministerstvam za zajterk pohrustati, ker pa ta ni tako lahka, ko so jo napihneni Ogri vzeli, tak so hliniti pokusili. Oni hočejo poprejšnje intrigue z drugim zbrisati in ker vidijo de se Slavjan Ogra ne boji se zaobuhijo 200.000 junakov in 45 milionov guld. za nerazdelj Avstrie perpravno posuditi.

Sedajnost Slavjanov.

Naš slovenski narod med narodam sveta po številu ludi za perviga stoji. Obsede 80 milionov ludi, kateri se sploh skuz čerstvo in čedno truplo in za vednosti dobro usno glavo kažejo. Vočidel našega naroda svoje sedeže v Evropi ima, kakor so Rusi, Polci, Serbi in t. d. V sami Avstrij nas je česa 18 milionov, kateri smo pa več sto let pod verzigh ptujcov ječejoči, skorej slavno ime zaigrali. Se danasni čas, če bemo dogodivšine Avstrie, le samo Nemca al pa Ogra v boju nepresagljiviga in v miru nogočnjiga slišati moremo, ker vendar vsaki slepec brez obombe spozna, de se 6 milionov Nemcov al pet milionov Ogrov Avstrie v djanju za našega cesarskega orla naj bo z orožjam al z drugim potrebam, v eni rod postaviti nemorejo. Tud v sedajni Laški vojski, v kateri se vendar dvakrat toliko Slavjanov, kakor skupej Nemcov in Ogrov bojuje, skorej od roguma Slavjanov sluha ni, razen če se z časoma v časopisnih Horvat, kakor nevanilen morivec bere. Kakor pa čas vse prenaradi, de kar je apodno, zgorao postao, tako vstao tudi za nas Slavjane Avstrie z časam mlade svobode novo življenje. Pred kratkim smo še mogli ples Nemca plesati, ko precej Višiga glas zadoni: Do takaj, ne dalej. — Skuz ustavo smo zopet zadobili, kar zna je krivica zdavnje odvzela, skuz vstavo zadobimo enakost z Nemcam, kar nekim noč in den glavo beli, tak de moremo žilostno izreči, de nas za posebno človeštvo deržijo!

skuz to nam je perpuščeno v šolih in pisarnicah materni jezik zanaprej vpelati, ker smo si popred sramovati mogli, naši narodni jezik v pričo Nemeov govoriti. O zlati čas ostani per nas in daj rast dobrim sadu, kateri tebi za rasbitje jarma iz hvaložnega serca vsakiga Slaviana Austrie klije. Vsi, katerim za svojo lastno mater lubezen v perzah gori, tebe rešni čas kličejo, vsi se k novim življenju zdržnjeni, velki namenu podpirati trudijo. Da bi pa našo velko delo srečno in rodovitno dokončali, da bi dari ustave z kratkama dobili, tak postavimo neutrudni z Bogom, kakor so vselej naši predniki storili, vogeljnike velkiga zida, in si zaupati smemo, da kadar je Bog za nas, čes nas nobeniga ni. Podajmo si v vsedajnosti vsi, katere nas je mater Slava rodila z severja in juga Austrie po bratovsko roke in povzdignimo vsi Avstriani glas: Bog živi tudi Slavjane!

Šr.

Kaj pišejo zapelivi pisuni, de je ludem toljko sladko?

Kar hudobni ljudje čertijo, tisto čeritjo; kar malopridni želijo, to hvalijo. Se je kak vboji duhoven zasotil, storil kar ni bilo prav, hitro poberejo ino iz pradžja brano naredijo. Pravijo, de so f. . . taki in taki; kdor pridgarjem verjame, je tere, kdor jih še vboja je terejal. — Oznanajo svojbodo alj frajost, pa ne tako, kako Kristus uči, ampak de lahko vsak stori, kar se mu spolubi. To ludem hitro dopade, ino razajzdani paglavci sosedu okna potruplejo, ki jih je po pravici okregal; taje kradejo, ino budodclci poligajo, ter mislijo de ni nobene pravice visi na sveti, kakor njih huda vola. Ali taka svojbode je le hudičeva, od katire Kristus pravi: „Kdor greh dela, on je sužen pregrehe.“ Napuh je takih ljudi prvi bog, trebah pa drugi. Gerde navade so pa železje, v katerih taki razajzdanci vklenseni hodijo, ter mislijo, de so sami svoji. Bog nas varji take svojbode; ona neumne ljudi kervavo tepe, naj si jo ravno pisane novice hvalijo, ino pohujslive knižnice ludem pripravajo. Francozi so si jo skusili, de se Bogu umili. V svoji gerdi svojbodi so nedolžnimo kralu glavo odsekali, so kralico ob glavo dali, so kralvev otroke poklali, so mašnike pomorili; po tem so se jeli sami

med sebo klati, preganjati, topiti, žgati, vse kralstvo je bilo od same svojbode jama razbojnikov. Kdo je bil tiga kriv? Gerd pisun brez vere, Voltaire po imeni.

Pisuni, ki zapelive novice ino škodlive knižnice pisarijo, ljudi le naprej gosijo rekoč: zdaj nismo tako neumni, kakor so naši stari bili. Svet je bolj moder ko je svoje dni bil. Tiga ni potreba verjeti, kar duhovniki pravijo, usiga nismo dolžni storiti, kar naročajo. Vse to ni za nas, je za otroke ali pa za stare babe. Njih naj z peklam ali pa z h. . . plašijo; mi smo naprej. Tako kvasajo; ali tiga pa ne povejo kamof Ali blišje nebes, ali naprej bližje pekla. Po sadji se drevje spozna, po djanji pa ludje. Res bi bilo prav, de bi v spoznanji ino pa v lubezni božji naprej prišli, de bi vedeli pole lepši delati, ino več dobrega storiti. Pa takim ludem kajtarciga na mihi ne pride. Le dobro jesti ino piti, brez mere dobre vale biti, se ne bati Boga ne pekla: to jim diši, ino v tim grejo naprej. Mašnike sovražijo, besedo božjo zamčujejo, službo božjo opustijo, poslednič se Boga utajijo ino terdijo, de nimajo neumerjote duše. Tako daleč pridejo po široki cesti, ki v pekkel pelja, ino velike jih je, pravi Kristus, ki po njej hodijo. Taki nauki so kot kužna boleza, ki po deteli tudi od hiše do hiše le naprej gre, ino se po ludch, pa tudi po slami zatrosi.

Pisarski gerduni pa tudi lazi pišejo, ki si jih sami vmislijo, ali pa od drugih slšijo. Zldaj fajmostra obdoližijo, de so gospodski povedali, kar se je nekdo jim izpovedal. Ako pa vprašas, kdaj ino kje? Nobeden ne vé. Zldaj se bere od Jezusov, kako so hinvavsko živeli, kako so žensce oblačila per njih skrite najšli, ino jih ljudem skuz okna metali. Spet v drugih novicah se čita, de so per sunah otroške košice iskopali. Druge novice vejo clo povedati, de so se papež oženil. Takih praznih kvant, pa tudi škodljivih laž se bere na cente. Ino slaboverni ludje jim rajši verjejo, kakor pa svetima pisnu, ki pravi: „Prišel bo čas, de zdraviga aka ne bojo terpeli, ampak si bojo po svojih želah učenične izabrali, kateri učesa gladijo; ino bojo od resnice učesa odvračali, h kvantom pa obračali.“ Tisti žalosten čas je zdaj per nas.

(Slovenski cerkveni časopis.)